

UCHWAŁA NR PR.0007.13.2024
RADY MIASTA RUDA ŚLĄSKA

z dnia 25 stycznia 2024 r.

**w sprawie w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w mieście Ruda Śląska
na lata 2024 -2026**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40, 572, 1463 i 1688), w związku z art. 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1426 i 1429)

na wniosek Prezydenta Miasta
Rada Miasta Ruda Śląska
uchwała:

§ 1. Przyjąć gminny program wspierania rodziny pod nazwą: „Gminny Program Wspierania Rodziny w mieście Ruda Śląska na lata 2024-2026”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Ruda Śląska.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta
Ruda Śląska

Kazimierz Myszur

Załącznik do uchwały Nr PR.0007.13.2024
Rady Miasta Ruda Śląska
z dnia 25 stycznia 2024 r.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Mieście Ruda Śląska na lata 2024-2026

Ruda Śląska, styczeń 2024r.

Spis treści

I.	Wstęp	s. 3
II.	Diagnoza zjawiska bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Miasta Ruda Śląska	s. 3
III.	Asystent rodziny - forma wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej	s. 4
IV.	Lokalny system wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej na terenie Miasta Ruda Śląska	s. 10
V.	Analiza mocnych i słabych stron oraz szans	s. 11
VI.	Wnioski	s. 14
VII.	Adresaci programu	s. 14
VIII.	Cele Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Mieście Ruda Śląska na lata 2021-2023	s. 15
IX.	Źródła finansowania	s. 19
X.	Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny	s. 19
XI.	Zakończenie	s. 19

Miarą twojego człowieczeństwa jest wielkość twojej troski o drugiego człowieka.

ks. Mieczysław Maliński

I. Wstęp

Gminny Program Wspierania Rodziny w Mieście Ruda Śląska na lata 2024-2026 został opracowany w oparciu o art. 176 ustawy z dnia 09 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W myśl powyższej ustawy gmina jest zobowiązana do opracowania i realizacji trzyletnich gminnych programów wspierania rodziny. Powyższy Program jest kontynuacją poprzednich Programów, a jego nadrzędnym założeniem jest wsparcie rodziny, która w sposób niewłaściwy wypełnia swoje funkcje opiekuńczo-wychowawcze. Podejmowane działania mają charakter wspierający, edukacyjny i profilaktyczny, a ich celem jest przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego funkcjonowania.

II. Diagnoza zjawiska bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Miasta Ruda Śląska

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudzie Śląskiej co roku dokonuje diagnozy rodzin objętych pomocą i wskazuje na przyczyny ich trudnej sytuacji.

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	2019 ROK	2020 ROK	2021 ROK	2022 ROK
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	1215 rodziny	852 rodziny	846 rodziny	815 rodziny
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO (ogółem)	761 rodziny	754 rodziny	491 rodziny	664 rodziny
W TYM : RODZINY NIEPEŁNE	237 rodziny	210 rodziny	216 rodziny	248 rodziny
RODZINY WIELODZIELNE	131 rodziny	124 rodziny	114 rodziny	139 rodziny
BEZROBOCIE	646 rodziny	513 rodziny	513 rodziny	462 rodziny
ALKOHOLIZM	291 rodziny	224 rodziny	211 rodziny	169 rodziny

Tab. 1. Powody przyznania pomocy - dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudzie Śląskiej.

Jak wynika z powyższych danych jedną z istotnych przyczyn trudnej sytuacji rodzin objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudzie Śląskiej jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Zgodnie z art. 176 ustawy z dnia 09 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych Gminy należy m.in. zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa. Doświadczenie w pracy z tymi rodzinami pokazuje jednak, że najczęściej są to rodziny wieloproblemowe, a bezradności towarzyszą m. in. niepełnosprawność, bezrobocie, uzależnienia. Koniecznym więc staje się profesjonalne i różnorodne udzielanie pomocy specjalistycznej tym rodzinom, aby zapobiec ich dalszej degradacji.

Z danych zgromadzony przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudzie Śląskiej wynika, że w 2020 roku bezradność opiekuńczo-wychowawczą wykazywało 761 rodzin, w 2021 roku - 754, w 2022 roku - 491, a w 2023 roku - 664 rodziny.

Zjawisko bezradności opiekuńczo-wychowawczej często powielane jest z pokolenia na pokolenie. Niewydolni rodzice przekazują bowiem takie same wzorce zachowania swoim dzieciom. Dlatego istotnym w pracy z tymi rodzinami jest uświadomienie rodzicom przyczyn ich trudnej sytuacji, a następnie modelowanie ich zachowania, by przerwać łańcuch bezradności.

Spadek liczby rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi w 2021r. wynika prawdopodobnie ze stanu epidemii, która spowodowała obostrzenia w kontaktach z klientami. Był to też czas nauki zdalnej dla dzieci. Dopiero po ustaniu pandemii zaczęły pojawiać się informacje o dzieciach nierealizujących obowiązku szkolnego.

III. Asystent rodziny - forma wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej

Rodzina jest miejscem, gdzie kształtuje i rozwija się osobowość każdego z jej członków, a w szczególności dziecka. Jednym z jej najważniejszych zadań jest przekazywanie dzieciom wartości, norm i zwyczajów, kształtowanie poczucia przynależności, wyposażenie dziecka w umiejętności społeczne. Nie można również zapomnieć o jej funkcji opiekuńczej, a więc dbałości o zdrowie i zabezpieczenie potrzeb

bytowych jej członków czy emocjonalnej, czyli dbałości o zaspokojenie potrzeby bliskości, serdeczności i zrozumienia.

Tak więc rodzina jest jednym z najważniejszych czynników determinujących prawidłowy rozwój dziecka, stanowi dla niego nie tylko źródło zaspokojenia potrzeb, ale też oparcia w chwilach trudnych. Prawidłowo funkcjonująca rodzina stwarza więc dobre warunki do rozwoju fizycznego i psychicznego swoich dzieci, umiejętnie kierując ich rozwojem. Nieprawidłowo funkcjonująca rodzina, a więc dysfunkcyjna, która w jakikolwiek sposób nie zaspokaja potrzeb dziecka czy innych jej członków doprowadza do powstawania zaburzeń w sferze emocjonalnej, w komunikowaniu własnych potrzeb, a nawet zaburzeń psychicznych. Dlatego istotnym jest wczesne rozpoznanie problemów w rodzinie, które mogą doprowadzić do jej degradacji i rozpadu.

Nieodzowną częścią systemu, który ma wspierać rodzinę przez prowadzenie pracy socjalnej jest pracownik socjalny. To specjalista, który m.in. monitoruje sytuację w rodzinach zagrożonych kryzysem, prowadzi pracę socjalną, udziela pomocy zgodnie ze zgłoszonymi przez rodzinę potrzebami, inicjuje spotkania interdyscyplinarne.

Pracownik socjalny po zdiagnozowaniu w rodzinie problemów opiekuńczo-wychowawczych wykorzystuje wszelkie możliwe narzędzia m.in. kontrakt socjalny, by pomóc rodzinie przezwyciężyć trudności. Kieruje rodzinę do skorzystania ze specjalistycznego poradnictwa, motywuje do pracy ze specjalistami (psychologami, terapeutami uzależnień), by przerwać łańcuch negatywnych doświadczeń. Od stycznia 2020r. w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Rudzie Śląskiej w ramach projektu „Ruda Śląska - nowa jakość pracy socjalnej” obowiązuje nowy system organizacyjny polegający na oddzieleniu zadań administracyjnych od pracy socjalnej i usług. Wyodrębnione są zespoły/stanowiska pracowników socjalnych, tj.: stanowisko ds. pierwszego kontaktu, zespoły ds. pracy socjalnej, zespół ds. usług i zespoły ds. świadczeń w zakresie prowadzenia postępowań administracyjnych. Wprowadzony system usprawnił pracę pracowników socjalnych, jak również przyczynił się do poprawy funkcjonowania rodzin objętych wsparciem tutejszego Ośrodka, co przełożyło się na ich usamodzielnienie. Jednakże kiedy takie działania staną się niewystarczające pracownik socjalny proponuje rodzinie wsparcie asystenta rodziny.

Asystent rodziny wspiera rodzinę, w której dobro dziecka jest w jakikolwiek sposób zagrożone. Jego praca w głównej mierze opiera się na pedagogizacji rodziców, towarzyszeniu w sytuacjach dnia codziennego, udzielaniu wsparcia. Asystentem rodziny może być osoba, która posiada wykształcenie wyższe na kierunku pedagogika, psychologia, socjologia, nauki o rodzinie lub praca socjalna lub wykształcenie wyższe na dowolnym kierunku uzupełnione szkoleniem z zakresu pracy z dziećmi lub rodziną i udokumentuje

co najmniej roczny staż pracy z dziećmi lub rodziną lub studiami podyplomowymi obejmującymi zakres programowy szkolenia określony na podstawie ust. 3 i udokumentuje co najmniej roczny staż pracy z dziećmi lub rodziną bądź wykształcenie średnie lub średnie branżowe i szkolenie z zakresu pracy z dziećmi lub rodziną, a także udokumentuje co najmniej 3-letni staż pracy z dziećmi lub rodziną. Poza tym asystentem rodziny może być osoba, która nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest jej zawieszona ani ograniczona, wypełnia obowiązek alimentacyjny - w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do niej wynika z tytułu egzekucyjnego, nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe oraz nie figuruje w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym.

Zgodnie z art. 15 ust. 1. Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań asystenta rodziny należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, o którym mowa w art. 11 ust. 1;
- 2) opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- 3) udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 4) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- 5) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- 6) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- 7) wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- 8) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- 9) udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- 10) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- 11) udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- 12) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- 13) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- 14) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;

- 15) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1;
- 16) monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- 17) sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
- 18) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- 19) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą diagnostyczno-pomocową.

Praca z rodziną prowadzona jest za jej zgodą i aktywnym udziałem, bez względu na to, kto zgłaszał rodzinę do wsparcia. Członkowie rodziny zostają poinformowani przez asystenta rodziny o zasadach współpracy, sposobach wzajemnej komunikacji oraz o prowadzonej dokumentacji. Pierwszy etap współpracy z rodziną to w głównej mierze zbudowanie relacji. Natomiast cała praca ukierunkowana jest na wsparcie i towarzyszenie w taki sposób, by rodzina, która przeżywa trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej mogła wychować swoje dzieci w bezpiecznych i dobrych warunkach.

Rodzina, która ma trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, do wsparcia asystenta rodziny może trafić w następujący sposób:

- pracownik socjalny w trakcie prowadzonej pracy socjalnej z rodziną dokonuje analizy oraz oceny jej sytuacji pod kątem wypełniania przez nią swojej roli i wówczas proponuje jej wsparcie asystenta rodziny;
- pracownik socjalny otrzymuje zgłoszenie z innych instytucji np. oświaty, służby zdrowia, innych ośrodków pomocy społecznej, z którego wynika, że rodzina przejawia trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej;
- sąd wydaje postanowienie, w którym zobowiązuje rodzica do określonego działania tj. współpracy z ośrodkiem pomocy społecznej, a w szczególności z asystentem rodziny. Powyższe postanowienie sąd przesyła do właściwego ośrodka pomocy społecznej.

Wszystkie powyższe sytuacje stanowią podstawę do przeprowadzenia wywiadu środowiskowego przez pracownika i wnioskowania o wsparcie asystenta rodziny. Nadmienić należy jednak, że praca asystenta rodziny prowadzona jest za zgodą rodziny i przy jej aktywnym udziale. Natomiast wyjątek stanowi sytuacja, gdy rodzina chce skorzystać ze wsparcia asystenta zgodnie z Ustawą „Za życiem” - nie wymaga bowiem ona przeprowadzenia wywiadu środowiskowego, rodzic składa tylko wniosek o taką formę pomocy.

W ramach Ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” asystent rodziny pełni funkcję koordynatora kompleksowego wsparcia dla kobiet w ciąży i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży zagrożonej, kobiet w sytuacji niepowodzeń położniczych oraz wsparcia rodzin dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Praca asystenta rodziny polega m. in. na opracowaniu indywidualnego katalogu wsparcia dla dziecka i rodziny, towarzyszeniu i udzielaniu wsparcia, pomocy w załatwianiu spraw urzędowych i lekarskich.

Istotnym jest, że rodzina, która wychowuje niepełnosprawne dziecko wymaga szczególnego wsparcia. Powinna mieć poczucie, że ma szeroki wachlarz możliwości. Może bowiem skorzystać jeszcze z pomocy w formie:

1) Asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej to forma wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym dla m.in. dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności w związku z koniecznością stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby oraz stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

2) Opieki wytchnieniowej mającej na celu wsparcie członków rodziny lub opiekunów sprawujących bezpośrednią oraz całodobową opiekę nad m.in. dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności.

3) Usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych, które świadczone są w rodzinach z dziećmi.

ETAPY PRACY ASYSTENTA RODZINY:

- ✓ Zapoznanie się z rodziną (wizyty domowe, dokumentacja pracownika socjalnego, opinie z innych instytucji) oraz ustalenie z rodziną oczekiwań co do współpracy z asystentem rodziny,
- ✓ Opracowanie planu pracy z rodziną, a w sytuacji, gdy dziecko jest zabezpieczone, także w porozumieniu z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej. Wyznaczenie celów do pracy;
- ✓ Realizacja planu pracy (ustalenie działań, które realizuje rodzina i które realizuje asystent rodziny, wspieranie, edukacja, pedagogizacja). Regularne spotkania z aktywnym udziałem rodziny oraz przedstawicielami instytucji wspierających rodzinę w celu oceny sytuacji bieżącej, zmian jakie zachodzą w rodzinie i ewentualnej modyfikacji planu pracy;
- ✓ Stała współpraca z innymi instytucjami, które tworzą system wsparcia rodziny;

- ✓ Zakończenie planu pracy z rodziną, kiedy zostaną zrealizowane założone cele w planie pracy;
- ✓ Monitorowanie sytuacji po zakończonym planie pracy.

Dominujące działania asystenta rodziny (na podstawie opracowania własnego Izabeli Krasiejko):

- wsparcie informacyjne, emocjonalne, wartościujące i instrumentalne;
- towarzyszenie;
- wsparcie rzeczowe
- wsparcie duchowe;
- działania zaradcze;
- pedagogizacja rodziców;
- monitorowanie postępów;
- elementy pracy socjalnej.

Powyższe działania wynikają ze szczególnej roli jaką w systemie pomocy i wsparcia rodzinie świadczy asystent.

Asystent rodziny pracuje z rodziną w miejscu jej zamieszkania. Jego osoba daje początek zmianom, nie dyrektywnie, lecz wykorzystując rozpoznane w rodzinie zasoby. Członkowie rodziny muszą bowiem czuć się odpowiedzialni za zmiany, których dokonują. Rolą asystenta jest więc odkrywanie potencjału, który jest w każdym człowieku, a także doprowadzenie do tego, by mógł on uwierzyć, że może coś zmienić w swoim życiu. Istotnym jest zachowanie więc granicy pomiędzy motywowaniem do zmiany, a narzuceniem zmiany. W 2019 roku zobowiązanych sędownie do podjęcia współpracy z asystentem rodziny było 76 rodzin, w 2020 - 84 rodziny, w 2021 - 117, a w 2022 roku - 137 rodzin.

Asystentura rodzinna staje się rozpoznawanym i docenianym narzędziem wsparcia rodziny. Jak wynika ze zgromadzonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudzie Śląskiej danych od wejścia w życie ustawy o wspieraniu rodzin i systemie pieczy zastępczej Sądy sięgają po to narzędzie chcąc chronić dzieci, których dobro jest zagrożone. Zgodnie z art 109 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego Sąd może ograniczyć bowiem rodzicom władzę rodzicielską poprzez zobowiązanie do określonego postępowania np. współpracy z asystentem rodziny.

Nadmienić należy, że również inne instytucje np.: placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, jak również placówka wsparcia dziennego, informują tut. Ośrodek o nieprawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez rodziców. Od początku wejścia w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej widać wyraźny wzrost liczby rodzin, które objęte są wsparciem asystenta rodziny. Istotnym jest, że rodzice, których działania (np.: przemoc) lub ich zaniechanie (np.: rażące zaniedbania zdrowotne, żywieniowe wobec dzieci) doprowadziły do zabezpieczenia dziecka w przestrzeni pieczy zastępczej, mogą również skorzystać ze wsparcia asystenta rodziny. Powinni się bowiem nauczyć dbania o potrzeby dziecka, stymulowania jego rozwoju czy stosowania właściwych metod wychowawczych.

W 2019 roku 142 rodziny na terenie Miasta Ruda Śląska były objęte pomocą w formie asystenta rodziny, w 2020 roku - 149 rodzin, w 2021 roku - 171, natomiast w 2022 roku - 176 rodzin.

IV. Lokalny system wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej na terenie Miasta Ruda Śląska

Skuteczność i efektywność pracy z rodziną w dużej mierze zależy od zintegrowanych i spójnych działań różnych podmiotów działających na rzecz rodziny.

Ważną zasadą wszystkich tych instytucji jest chęć niesienia pomocy, wzmocnienia zasobów i wspólna aktywność, nie można z tego systemu wykluczyć rodziny - działania instytucji nie mogą wyłączać z aktywności jej członków. Ponadto, szczególny nacisk należy kłaść na działania profilaktyczne, by zapobiegać pogłębianiu się dysfunkcyjności rodziny. W Mieście Ruda Śląska działają instytucje i organizacje, które tworzą lokalny system wsparcia rodziny. Należą do nich: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówka Wsparcia Dziennego, świetlice, Kluby Młodzieżowe, placówki oświatowe, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Miejska Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki służby zdrowia, Ośrodek Terapii Uzależnień i Pomocy Psychologicznej, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna, Sąd Rejonowy, w tym Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej, Policja, Straż Miejska, organizacje pozarządowe i stowarzyszenia.

V. Analiza mocnych i słabych stron oraz szans

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • wykwalifikowana i doświadczona kadra instytucji wspierania rodziny, która stale doskonalili swoje kompetencje, • indywidualizacja pracy z rodziną, czyli dopasowanie pomocy, rodzaju pracy do potrzeb każdej rodziny, • wypracowany system współpracy instytucji pracujących na rzecz dziecka i rodziny, • duży potencjał organizacji pozarządowych w obszarze wspierania i pomocy dziecku i rodzinie, • dostęp dzieci i młodzieży do placówek wsparcia dziennego oraz klubów młodzieżowych, • realizowanie programów aktywności lokalnej, • poszerzający się dostęp do poradnictwa specjalistycznego i możliwość korzystania z różnego rodzaju zajęć podnoszących kompetencje i umiejętności wychowawcze, • stabilna sytuacja finansowa rodzin • za względu na szeroki wachlarz świadczeń finansowych, • ulgi dla rodzin wielodzietnych np. Karta Dużej Rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca motywacja klientów pomocy społecznej do współpracy i podejmowania działań zmierzających do poprawy swojego funkcjonowania, niska świadomość klientów dotycząca pełnienia roli rodzicielskiej oraz niechęć do korzystania z poradnictwa, w szczególności podnoszącego umiejętności • w tym zakresie, • nieprawidłowe wzorce pokoleniowe powodują brak motywacji do podejmowania działań zmierzających do zmiany stylu życia, tzw. wyuczona bezradność, • brak wystarczającej wiedzy rodziców dotyczącej uzależnień u dzieci, np.: pozwalanie dzieciom na nieograniczony dostęp do internetu, telefonów komórkowych (siecioholizm, fonoholizm), • brak rodzin zainteresowanych rolą rodzin wspierających, • osłabienie więzi rodzinnych, a także wielopokoleniowych, jak również pęd życia, • rotacja pracowników na stanowisku asystenta rodziny, • brak pozytywnego promowania pracy asystentów rodziny w mediach,

	<ul style="list-style-type: none"> • zbyt mały dostęp do psychiatrów, terapeutów i psychoterapeutów dziecięcych, pomimo ciągle zwiększającej się liczbie dzieci wymagającej takiej pomocy
--	--

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost zapotrzebowania na usługi asystenta rodziny, • wzrost świadomości społecznej dotyczącej pracy asystentów rodziny, • wzrost świadomości rodziców, którzy mają trudności opiekuńczo-wychowawcze dotyczącej możliwości skorzystania • z różnych form wsparcia w tym zakresie, • możliwość aplikowania przez Gminy • o środki finansowe na realizację projektów na rzecz dziecka i rodziny, • możliwość podnoszenia kwalifikacji zawodowych poprzez udział w szkoleniach, • efektywna komunikacja między instytucjami działającymi na rzecz wsparcia rodziny, • zmiany w przepisach np. dodatkowy urlop wypoczynkowy dla asystentów rodziny (wzorem pracowników socjalnych), co skutkować może wzrostem zainteresowania tym zawodem, • promowanie w mediach i środowiskach 	<ul style="list-style-type: none"> • międzypokoleniowe dziedziczenie bezradności opiekuńczo-wychowawczej, • niska efektywność pracy z rodziną skutkująca niewielką liczbą dzieci powracających • do domu rodzinnego z przestrzeni pieczy zastępczej, • wielopropblemowość rodzin oraz niechęć do korzystania z dostępnych form pomocy (np.: w środowiskach, gdzie występuje kumulacja takich rodzin lub środowiskach, które nigdy nie korzystały z pomocy społecznej (chęć utrzymania dobrego wizerunku rodziny), • małe zainteresowanie czasem wolnym dziecka, które doprowadza do niskiej świadomości rodziców na temat niebezpieczeństw grożących dzieciom (np. cyberprzemoc, uzależnienie od internetu), • niewystarczająca liczba miejsc w żłobkach, • wzrost zachowań demoralizacyjnych u dzieci • i młodzieży (przemoc rówieśnicza,

<p>opiniotwórczych pozytywnego wizerunku pomocy społecznej,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wzrost świadomości społecznej dotyczącej zjawiska przemocy. 	<p>uzależnienia),</p> <ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się liczba dzieci wymagających konsultacji psychiatrycznej, • przerzucanie odpowiedzialności za dziecko na instytucje i „wyłączanie” odpowiedzialności własnej rodziców, • chęć rodziców do przedstawienia się w korzystnym świetle, ukrywanie trudnych sytuacji i braku własnych umiejętności wychowawczych, • zbyt długie terminy oczekiwania na wizyty • u specjalistów, co wydłuża proces uzyskania diagnozy, a tym samym uniemożliwia udzielenie dziecku adekwatnej pomocy, • zbyt długo toczące się postępowania sądowe dotyczące uregulowania sytuacji prawnej małych dzieci, co powoduje, że pozostają one w zabezpieczeniu przez długi czas, • negatywne i stereotypowe postrzeganie instytucji pomocowych, • brak miejsc do zabezpieczania dzieci zarówno w pieczy zastępczej rodzinnej, jak i instytucjonalnej, • trudności we wczesnym diagnozowaniu rodzin przeżywających trudności • w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej (do wsparcia asystenta rodziny trafiają rodziny, w których wychowują się dzieci z objawami głębokiej demoralizacji), • długotrwały i trudno mierzalny proces przywracania rodzinie zdolności
---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • do prawidłowego pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczej
--	---

VI. Wnioski

Na podstawie diagnozy i analizy danych sformułowano następujące wnioski:

- Szczególny nacisk należy położyć na działania profilaktyczne na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, by wzmocnić lub przywrócić im zdolność do prawidłowego wypełniania swojej funkcji.
- Kluczowym działaniem podejmowanym na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz rodziny w kryzysie jest wczesne diagnozowanie problemu oraz monitorowanie sytuacji, aby ochronić dzieci się w niej wychowujące.
- Dalszy rozwój współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami, które działają na rzecz dziecka i rodziny, co umożliwi udzielenie im kompleksowej pomocy i wsparcia oraz wykorzystanie zasobów lokalnych.
- Pomoc rodzinie, która przeżywa trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej powinna być zindywidualizowana i skoncentrowana nie tylko na dziecku, lecz wszystkich członkach rodziny.
- Udzielenie rodzinie wszechstronnej i kompleksowej pomocy nie daje gwarancji, że rodzice będą w stanie wychować swoje dzieci. Brak gotowości rodziny do zmiany swojego funkcjonowania może doprowadzić do konieczności zabezpieczenia dziecka poza domem rodzinnym.
- Uregulowanie sytuacji prawnej dziecka kiedy rodzice nie są w stanie prawidłowo pełnić funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

VII. Adresaci Programu

Rodziny zamieszkujące w Mieście Ruda Śląska:

- które przejawiają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zagrożone umieszczeniem dzieci w przestrzeni pieczy zastępczej oraz pracujące na rzecz powrotu dzieci do domu rodzinnego;

- kobiety w ciąży, ich rodziny oraz rodziny z dzieckiem posiadającym zaświadczenie o zdiagnozowanym ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniu lub nieuleczalnej chorobie zagrażającej jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.

VIII. Cele Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Mieście Ruda Śląska na lata 2024-2026

Realizacja celów oraz ich efektów wraz z danymi liczbowymi zawarta zostanie w rocznym sprawozdaniu z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny.

**CEL GŁÓWNY: Tworzenie spójnego systemu wsparcia rodziny,
by odzyskała lub wzmocniła swoje prawidłowe funkcjonowanie**

1. CEL SZCZEGÓŁOWY: Wzmocnienie działań profilaktycznych na rzecz rodziny w kryzysie

KIERUNKI DZIAŁAŃ I WSKAŹNIKI REALIZACJI CELU:

1.1. Monitorowanie sytuacji rodziny i dziecka - współpraca między instytucjami

- liczba rodzin z dziećmi objętych monitorowaniem w ramach projektu „Bezpieczna rodzina”,
- liczba spotkań interdyscyplinarnych dotyczących rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej z udziałem pracownika Działu ds. Asysty Rodzinnej

1.2. Wsparcie rodziny dotkniętej przemocą

- liczba toczących się procedur „Niebieskie Karty”,
- liczba dzieci w rodzinach dotkniętych przemocą domową (w tym liczba dzieci niepełnosprawnych),
- liczba dzieci, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą,
- liczba pism do Sądu dotyczących zagrożenia bezpieczeństwa dzieci w rodzinach dotkniętych przemocą,
- liczba grup diagnostyczno-pomocowych.

1.3. Monitorowanie sytuacji dziecka, którego dobro jest zagrożone

- liczba wniosków do Sądu skierowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej o wydanie lub zmianę zarządzeń opiekuńczych oraz przekazanych informacji o aktualnej sytuacji w rodzinie do toczących się postępowań.

EFEKTY:

- Wzmacnianie systemu wsparcia dla rodziny zagrożonej lub dotkniętej kryzysem.
- Wzmocnienie bezpieczeństwa w rodzinie, która jest w kryzysie.
- Wczesne reagowanie na pojawiające się sytuacje kryzysowe.
- Zapobieganie pogłębianiu się sytuacji kryzysowych.
- Nawiazywanie i utrzymywanie współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

2. CEL SZCZEGÓŁOWY: Reintegracja społeczna rodzin z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej

KIERUNKI DZIAŁAŃ I WSKAŹNIKI REALIZACJI CELU:

2.1. Zapobieganie degradacji rodziny poprzez prowadzenie pracy socjalnej ukierunkowanej na poprawę jej funkcjonowania

- liczba rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi i w prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- liczba rodzin objętych pracą socjalną w formie kontraktu socjalnego,
- liczba rodzin z dziećmi objętych pracą socjalną w formie karty pracy socjalnej,
- liczba rodzin z dziećmi objętych tylko pracą socjalną,
- liczba rodzin z dziećmi korzystających z pomocy w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

2.2. Wzmocnienie kompetencji wychowawczych i opiekuńczych rodziców

- liczba zatrudnionych asystentów rodziny,
- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny,
- liczba rodzin zobowiązanych do współpracy z asystentem rodziny na mocy postanowienia Sądu,
- liczba dzieci, które wróciły do rodziny biologicznej z przestrzeni pieczy zastępczej,
- liczba osób uczęszczających na zajęcia „Szkoly dla rodziców”,
- liczba osób, które ukończyły zajęcia „Szkoly dla rodziców”.

2.3. Wsparcie rodziny przeżywającej trudności w związku z niepełnosprawnością lub długotrwałą chorobą wychowującego się w niej dziecka

- liczba rodzin objętych wsparciem zgodnie z ustawą „Za życiem”,
- liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny, które posiadają orzeczenie o ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniu albo nieuleczalnej chorobie zagrażającej ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu,
- liczba dzieci niepełnosprawnych w rodzinach objętych wsparciem asystenta,
- liczba kobiet w ciąży, które są objęte wsparciem asystenta rodziny, w tym w ciąży zagrożonej,
- liczba rodzin, którym wypłacono jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia dziecka z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu,
- liczba rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym korzystających z usługi asystenta osoby niepełnosprawnej,
- liczba rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym korzystających z opieki wytchnieniowej.

EFEKTY:

- Wsparcie rodziny w wypełnianiu przez nią funkcji opiekuńczo-wychowawczej.
- Przeciwdziałanie umieszczaniu dzieci w przestrzeni pieczy zastępczej.
- Umożliwienie rodzicom powrotu ich dzieci z przestrzeni pieczy zastępczej.

3. CEL SZCZEGÓŁOWY: Zapewnienie specjalistycznego wsparcia dla rodzin

KIERUNKI DZIAŁAŃ I WSKAŹNIKI REALIZACJI CELU:

3.1. Wzmocnienie umiejętności wychowawczych rodziców oraz kompetencji społecznych i umiejętności radzenia sobie z emocjami

- rodzaje prowadzonych przez asystentów rodziny zajęć indywidualnych oraz grupowych:
  - x liczba spotkań grup,
  - x liczba osób uczestniczących w zajęciach,
  - x tematyka zajęć,
- liczba osób, które ukończyły grupę edukacyjną FAS/FAE

3.2. Umożliwienie rodzinom dostępu do poradnictwa specjalistycznego

- liczba rodzin objętych wsparciem psychologa,
- liczba dzieci w tych rodzinach,
- liczba udzielonych porad psychologicznych,
- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny skierowanych do poradnictwa prawnego.

EFEKTY:

- Poszerzenie wiedzy przez rodziny o dostępnych formach wsparcia.
- Aktywizacja społeczna rodzin.
- Nabycie umiejętności opiekuńczych i wychowawczych przez rodziców.

4. CEL SZCZEGÓŁOWY: Wyrównywanie szans rozwoju i edukacji dzieci

KIERUNKI DZIAŁAŃ I WSKAŹNIKI REALIZACJI CELU:

4.1. Wspieranie edukacji i rozwoju dzieci i młodzieży

- liczba dzieci uczęszczających do Placówek Wsparcia Dziennego,
- liczba dzieci uczęszczających na zajęcia profilaktyczno-wychowawcze prowadzone przez organizacje pozarządowe,
- liczba osób uczęszczających do Klubów Młodzieżowych.

4.2. Wsparcie rozwoju dziecka niepełnosprawnego

- liczba dzieci objętych wsparciem Ośrodka Adaptacyjnego dla Dzieci Niepełnosprawnych.

4.3. Uregulowanie sytuacji prawnej dzieci przebywających w przestrzeni pieczy zastępczej

- liczba dzieci, których rodziców Sąd pozbawił władzy rodzicielskiej,
- liczba dzieci zgłoszonych do adopcji,
- liczba dzieci niezakwalifikowanych do adopcji.

EFEKTY:

- Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży.
- Zapewnienie bezpiecznego sposobu spędzania czasu wolnego dzieciom i młodzieży.
- Wyrównywanie deficytów edukacyjnych u dzieci i młodzieży.

IX. Źródła finansowania

Zadania trzyletniego Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Mieście Ruda Śląska finansowane będą z następujących źródeł:

- ze środków budżetu Miasta Ruda Śląska,
- ze środków budżetu państwa,
- z zewnętrznych źródeł pozyskanych przez Miasto Ruda Śląska (np. środki finansowe pochodzące z funduszy unijnych),
- ze środków organizacji pozarządowych.

X. Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny

W terminie do 31 marca każdego roku zostanie przedstawione Radzie Miasta roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawione potrzeby związane z realizacją tych zadań.

XI. Zakończenie

Opracowanie i realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest obowiązkiem nałożonym zgodnie z artykułem 176 ustawy z dnia 09 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Program zakłada wspieranie rodziny w szczególności uwzględniając działania o charakterze profilaktycznym i edukacyjnym. Wsparcie to ukierunkowane jest na cały system rodziny, a także na poszczególnych jej członków.